

บทที่ 1

บทนำ

มิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป นบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ได้ถูกดัดแปลงให้สอดคล้องกับ วิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ หลักธรรมและจริยธรรมบางอย่างถูกละเลย มีการนำเอาค่านิยมใหม่ๆ เข้ามาแทนที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ จะต้องพัฒนาสมาชิกของสังคมไทย ให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างมีศักยภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวได้เหมาะสม และทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก การศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและเป็นการสร้างภูมิปัญญาให้สังคม การศึกษาจึงเป็นรากฐานและเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างเหมาะสมในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีเจตนารมณ์ที่สำคัญ คือการคุ้มครองส่งเสริม และขยายสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะ สิทธิชุมชนในมาตรา 5 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลแบบยั่งยืน มาตรา 78 (3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างเสริมและปลูกฝังความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้รัก สามัคคี ความมีระเบียบวินัย มาตรา 84 (6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กรมวิชาการ, 2546, หน้า 4 – 11) ได้กล่าวไว้ในมาตรา 23 ว่าการจัดการศึกษาที่การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ระเบียบการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะสุข สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากการพัฒนาการของนักเรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา

สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดการจัดสรร โดยโอกาสเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินที่เรียนในการเรียนรู้อิงสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้ประเมินโดยพิจารณาการพัฒนาของผู้เรียน และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม โดยใช้วิธีการประเมินที่หลักฐาน

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพในชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการจัดทำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางแล้วนำมาตราฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นนำมาจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาชุมชนและสังคม

ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างชัดเจนก็ตาม แต่การจัดการหลักสูตรให้สนองกับความต้องการของท้องถิ่นยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากรายงานการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2549 พบว่า ผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2549 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ระดับควรปรับปรุงสูงสุดได้แก่ ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 19.26 ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 1 ระดับควรปรับปรุงสูงสุด ได้แก่ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับท้องถิ่น ร้อยละ 12.91 ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2 ระดับควรปรับปรุงสูงสุด ได้แก่ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับท้องถิ่น ร้อยละ 20.20 ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 ระดับควรปรับปรุงสูงสุด ได้แก่ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับท้องถิ่น ร้อยละ 12.37 ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 4 ระดับควรปรับปรุงสูงสุด ได้แก่ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับท้องถิ่น ร้อยละ 11.02 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับน้อยสูงสุด คือการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนประกอบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของนักเรียน ร้อยละ 05.56 และ 2.53 และผู้ปกครอง ผู้ปกครองระดับน้อยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วม

ในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษาและการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาร้อยละ 05.38 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต1, 2549, หน้า 102) และจากรายงานผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1, 2549, หน้า 2) ปีการศึกษา 2547 พบว่า จุดด้อยโดยรวมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 คือการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นยังไม่ชัดเจนขาดการบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดสาระการเรียนในท้องถิ่น การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนยังใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะสถานศึกษาในเขตอำเภอพระพุทธบาท พบว่าสถานศึกษาที่มีหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุงพัฒนาถึงร้อยละ 11.11 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุงพัฒนาถึงร้อยละ 22.22 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุงพัฒนาถึงร้อยละ 27.78 และจากรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2549 เพื่อใช้เป็นข้อมูล

จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า สถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพระพุทธบาทที่มีหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุงและพัฒนา

สำหรับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัด 163 แห่ง เขตพื้นที่ 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอเสาไห้ อำเภอหนองแขง อำเภอพระพุทธบาท อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ้านหมอ อำเภอหนองโดน อำเภอดอนพุด มีบุคลากรรวมทั้งสิ้น 2,160 คน จำแนกเป็นข้าราชการครูในสถานศึกษา 2,018 คน ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวในสำนักงาน 142 คน นักเรียนในสังกัดรวมทั้งสิ้น 48,328 คน การจัดการศึกษาเอกชนประกอบด้วยสถานศึกษา 16 แห่ง บุคลากร 269 คน จำนวนนักเรียน 6,769 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต1, 2549, หน้า 2)

ในเขตพื้นที่อำเภอพระพุทธบาท มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 28 โรงเรียน มีบุคลากรทั้งสิ้น 370 คน จำนวนนักเรียน 6,461 คน จำแนก เป็นนักเรียนก่อนประถม 906 คน จำนวน 62 ห้องเรียน นักเรียนประถมศึกษา 3,381 คน จำนวน 190 ห้องเรียน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 1,671 คน จำนวน 47 ห้องเรียน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 419 คน จำนวน 13 ห้องเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1, 2549, หน้า 4)

ดังนั้นเพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้นในปีการศึกษา 2550-2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต1 จึงกำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีทักษะการดำรงชีวิต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต1, 2549, หน้า 9) ประกอบกับความเจริญด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาประเทศด้านอุตสาหกรรม ทำให้ท้องที่อำเภอพระพุทธบาทซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติคือภูเขาหิน หินปูน ดินขาว มากจึงเกิดอุตสาหกรรมโรงงานปูนซีเมนต์ เหมืองหินปูน หินก่อสร้าง โรงโม่หิน ฯลฯ เป็นอันมาก ก่อให้เกิดมลพิษด้านฝุ่นละออง โรงงานอุตสาหกรรมมีการระบายน้ำทิ้งลงแม่น้ำ เกิดมลพิษน้ำเน่าเสีย ฟาร์มปศุสัตว์ ก่อให้เกิดมลพิษทางกลิ่น ป่าไม้มีการเข้าไปอยู่อาศัยของประชาชน มีการล่าสัตว์ป่า แหล่งน้ำผิวดิน ไม่มีน้ำดลอดปีเพราะดินเขิน(สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระบุรี,2548 หน้า44) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เพื่อจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายในการวิจัย ประกอบด้วย ความมุ่งหมายทั่วไปคือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. เป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้นำไปพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น สังคมและเศรษฐกิจ

3. นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการปฏิบัติตนเป็นผู้นำการอนุรักษ์ มีความรัก ความภาคภูมิใจ และใช้ทรัพยากรที่มีค่าในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ในอำเภอพระพุทธบาท จำนวน 250 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดศรีจอมทอง โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีจับสลากโรงเรียนและได้นักเรียน 1 ห้องจำนวน 34 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 พฤติกรรมการปฏิบัติ

2.2.3 เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร

3. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร สอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาสอนจำนวน 6 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 17 ชั่วโมง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน

4. เนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรเป็น 2 ส่วน คือ หลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีประกอบด้วย สภาพภูมิศาสตร์ อำเภอพระพุทธบาท ความหมาย ประเภทและสาเหตุการเสื่อมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแหล่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท ความสำคัญและการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท ส่วนหลักสูตรภาคปฏิบัติให้มีการจัดทำผลงานและจัดแสดงเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท และการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงให้ความหมายคำนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

การพัฒนาหลักสูตร การสร้างเนื้อหาสาระขึ้นมาใหม่ โดยมีกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเพื่อการยกวางเนื้อหาสาระทั้งในส่วนของการ กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การจัดเนื้อหาสาระ การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ กำหนดวิธีการวัดและการประเมินผล แล้วนำไปทดลองใช้ประเมินและปรับปรุง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอ พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท ที่ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา (ข้อมูลพื้นฐานอำเภอพระพุทธบาท ความหมาย ประเภท แหล่งทรัพยากร การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี) เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรีที่ได้จาก แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการใช้หลักสูตรซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้ แบบทดสอบ

เจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตร หมายถึง ความรู้สึกพฤติกรรมที่แสดงออกมาทาง อารมณ์ ในลักษณะทางบวกหรือทางลบต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

พฤติกรรมการปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนด้านการปฏิบัติงาน ตาม กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับชุมชน การแสดงความคิดเห็นต่างๆ

ผู้รู้ในท้องถิ่น หมายถึง บุคคลซึ่งอาศัยอยู่ใกล้แหล่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอ พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี และมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอำเภอพระพุท ธบาท จังหวัดสระบุรี และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านและชุมชน

ชมรมอนุรักษ์เขาวง-เขาโพล่ง หมายถึง อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษา ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเขาวง-เขาโพล่งอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

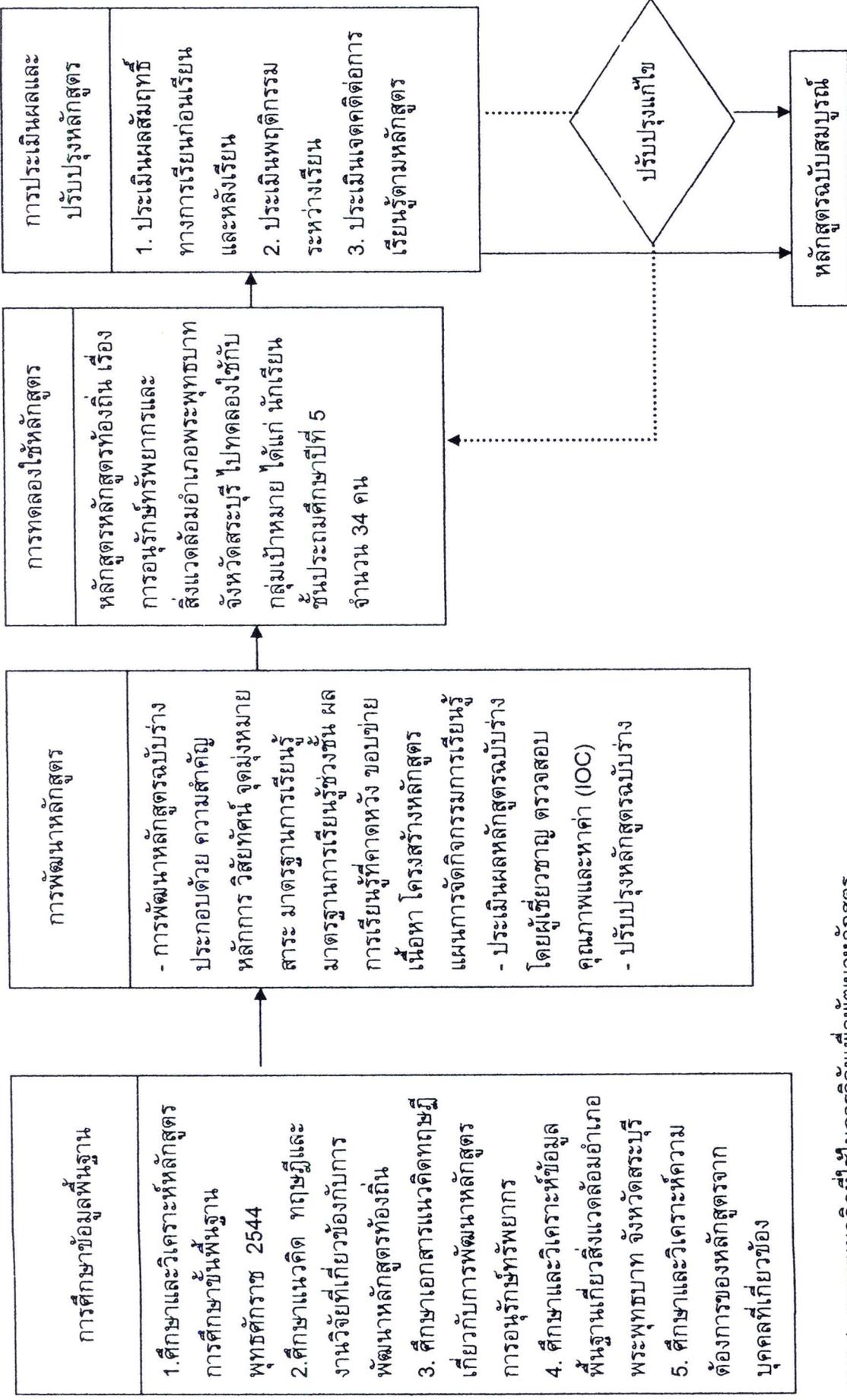
การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยได้สำรวจแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักการศึกษาและผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมาสังเคราะห์ขั้นการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้ (สมิตร คุณานุกร, 2518, หน้า 9) ได้พิจารณาหลักสูตรในรูปขององค์ประกอบแล้วจะมี 4 องค์ประกอบ (curriculum components) หรือ (curriculum elements) ได้แก่ 1. ความมุ่งหมาย 2. เนื้อหา 3. การนำหลักสูตรไปใช้ 4. การประเมินผล และนอกจากนี้ เคอร์ (Kerr, 1968, p.16-17) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน คือ 1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2. เนื้อหาความรู้ 3. ประการณ์เรียน 4. การประเมินผล ซึ่งสัมพันธ์กับ โบแชมพ์ (Beauchamp, 1975, p.107 – 109) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญซึ่งจะต้องเขียนไว้ในเอกสารหลักสูตร 4 ประการ คือ 1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด 2. จุดมุ่งหมายทั่วไป 3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน และ 4. การประเมินผล และยังสอดคล้องกับ ทาบา (Taba, 1962, p.14) ได้สรุปว่า หลักสูตรควรประกอบด้วย องค์ประกอบดังนี้คือ 1. จุดหมายกับวัตถุประสงค์ 2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้ 3. รูปแบบการเรียนการสอน 4. การประเมินผลการเรียนรู้ ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ 2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ 3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4. เราจะทราบได้อย่างไรว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว ส่วน ทาบา (Taba, 1962, p.12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ข้อดังนี้ 1. สำรวจปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา 3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน 4) จัดลำดับเนื้อหาสาระ 5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6. จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ 7. สำรวจ ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

ส่วนธำรง บัวศรี (2532, หน้า 129) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรไว้ ดังต่อไปนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร 2. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร 3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร 4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา 5. การเลือกเนื้อหาวิชา 6. การจัดทำวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 7. การกำหนดประสบการณ์เรียนรู้ 8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 9. การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สังต์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 38) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ

4. การกำหนดมาตรการวัด และประเมินผล 5. การนำหลักสูตรไปใช้ 6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร 7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และวิจัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 76 – 77) เสนอแนวคิด การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ระบบร่างหลักสูตร 2. ระบบการใช้หลักสูตร 3. ระบบการประเมินหลักสูตร

นอกจากนี้กรมวิชาการ (2540, หน้า 11) ได้กล่าวไว้ว่า ในการปรับปรุงหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ 1. ศึกษาสำรวจปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง 2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตร 3. ศึกษา แนวคิดรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบหลักสูตร 4. ยกร่างหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการตลอดจนหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร 5. กำหนดจุดประสงค์และ รายละเอียดของกลุ่มวิชาและรายวิชา 6. กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผล 7. จัดทำ เอกสารประกอบการใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 8. ทดลองและประเมินผล การนำ หลักสูตรไปใช้ ปรับปรุงแก้ไขจากผลการทดลอง 9. ประกาศใช้หลักสูตรทั่วประเทศ 10. ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร และกรมวิชาการ (2545, หน้า 14) ได้กำหนดองค์ประกอบของ หลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีดังนี้ ความสำคัญ วิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี คำอธิบาย รายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา แนวทางการจัด การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร จะเป็นแนวทางให้การนำหลักสูตรไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนา หลักสูตรได้ 4 ขั้นตอนดังนี้คือ 1. การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน 2. การพัฒนาหลักสูตร โดยการ พัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง และปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง 3. การ ทดลองใช้หลักสูตร และ 4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบ แนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก